

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวางแผนเก็บข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนวิธีการดำรงสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์โดยใช้การสื่อสาร โดยผู้วิจัยต้องการเข้าใจถึงแก่นแท้ของการที่ผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้งในเรื่องเงื่อนไขว่า ควรมีเงื่อนไขอย่างไรจึงจะได้รับเลือกตั้ง เงื่อนไขใดที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้มีชื่อเสียงกลุ่มนี้ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเมื่อมีเงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้สมัครกลุ่มนี้ได้มีวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างไรเพื่อให้ได้รับชัยชนะในสนามเลือกตั้ง ตลอดจนต้องการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงวิธีการที่นักการเมืองกลุ่มนี้แสดงออกต่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งหลังจากที่ได้ดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎรว่ามีวิธีการแสดงออกอย่างไรเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในการลงสมัครครั้งต่อไป และในกรณีของนักการเมืองที่ไม่ได้รับเลือกตั้งนั้น เนื่องมาจากสาเหตุใด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ความสำคัญกับบริบทแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวทางการศึกษาวิจัยตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบและประสบการณ์สำคัญในชีวิตการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ การใช้วิธีการดังกล่าวเหมาะสมกับการศึกษาประสบการณ์การดำรงตำแหน่งผู้แทนราษฎร เนื่องจากการศึกษาวิจัยตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยามีฐานคติที่สำคัญว่า มนุษย์เราจะรู้ดีในเรื่องที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อน โดยเป็นการรับรู้และเข้าใจความหมายในขณะที่มีสติสัมปชัญญะอยู่¹ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

---

¹ นิสดา ชูโต, การวิจัยเชิงคุณภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟรินต์ไพร จำกัด, 2548), น. 40-41.

วิธีการได้มาซึ่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเข้าใจสาระสำคัญของเงื่อนไขที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส. ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และการสังเกต (Observation) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเข้าสู่ตำแหน่ง ส.ส. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส. ของผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ที่ได้เข้าสู่อาชีพนักการเมือง โดยผู้วิจัยพยายามค้นหาประสบการณ์ ความคิด และความรู้สึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ด้วยการเตรียมข้อมูลและเตรียมคำถามมาเป็นอย่างดี โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเป็นแนวทางของการตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structured interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการสัมภาษณ์ แต่ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยมีอิสระในการซักถามเจาะลึกนอกเหนือไปจากแนวคำถามที่กำหนดไว้ โดยระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สังเกตสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ ประการแรก สังเกตกายภาพภายนอก เช่น สัญลักษณ์ รูปลักษณ์หรือคุณลักษณะภายนอกที่สื่อความหมายไปถึงผู้ให้ข้อมูลหรือพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ การแต่งกาย เครื่องหมาย เครื่องประดับ ซึ่งเมื่อได้สังเกตภายนอกแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบด้วยการถามเพื่อให้แน่ใจ ประการที่สอง สังเกตกิริยาท่าทางหรือภาษาท่าทาง ประการที่สาม สังเกตการใช้ระยะห่างระหว่างบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กล่าวคือ หากอยู่ในระยะใกล้แสดงว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิด แต่หากอยู่ระยะห่างกันรูปแบบความสัมพันธ์จะห่างออกไป ประการที่สี่ การสังเกตการใช้คำพูดในการสนทนา วิธีการพูด น้ำเสียง และประการที่ห้า การสังเกตบริบท เช่น สถานที่ทำงาน ที่ทำการของพรรคการเมือง การสื่อสารกับบุคคลในพรรคการเมือง ตลอดจนสังเกตเวลาและการใช้เวลาของผู้ให้ข้อมูล² เพื่อใช้ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกจนได้รับข้อมูลที่อ้อมตัวและเพียงพอต่อการวิเคราะห์ผลการศึกษา

2. ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของการเลือกตั้ง ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่ทำให้ผู้มีผลงานทางโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. การรณรงค์หาเสียง และการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส. เพื่อให้การศึกษาวิจัยมี

² เรื่องเดียวกัน, น. 140-144.

ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการวิจัยเอกสารนี้เป็นแนวทางของการวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ตัวอย่างของเอกสาร ได้แก่ หนังสือ รายงานวิจัย นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความ บทวิเคราะห์ เว็บไซต์ สื่อรณรงค์หาเสียง และเอกสารของพรรคการเมือง เป็นต้น

อนึ่ง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ผู้วิจัยได้นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสถานที่สัมภาษณ์เป็นสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก อาทิ ที่บ้าน ที่ทำการพรรคการเมือง หรือที่สำนักงานของผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น โดยผู้วิจัยมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับหนึ่ง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีผลงานทางโทรทัศน์ในฐานะนักแสดง และผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง และเคยร่วมงานกับผู้ให้ข้อมูลบางคน อีกทั้งได้เคยแจ้งต่อผู้ให้ข้อมูลบางคนให้ทราบถึงการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นจึงมีช่องทางที่สามารถติดต่อกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งโดยมากเป็นการติดต่อทางโทรศัพท์ถึงผู้ให้ข้อมูลโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านเลขานุการ และผู้ให้ข้อมูลเต็มใจให้สัมภาษณ์ สำหรับในกรณีของผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยไม่คุ้นเคย ผู้วิจัยได้สอบถามหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อจากผู้สื่อข่าวการเมือง หรือพรรคการเมืองของผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการนัดหมายจนได้รับอนุญาตให้สัมภาษณ์ ซึ่งในการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้บันทึกเทปคำสัมภาษณ์และถอดเทปอย่างละเอียดในระหว่างปฏิบัติงานในสนามวิจัยเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกที่กระทำควบคู่ไปกับการสังเกต และข้อมูลจากการวิจัยเอกสารต่างๆ 4 เดือน คือ ตุลาคม พ.ศ. 2549 – มกราคม พ.ศ. 2550 และได้กลับไปสัมภาษณ์เจาะลึกซ้ำเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2550 – 15 ตุลาคม พ.ศ. 2550

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เจาะลึก

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลของการศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1. ศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. ศึกษาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์
3. ศึกษาวิธีการดำรงรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ โดยมี
แนวคำถาม ดังนี้

1. แนวคำถามเกี่ยวกับเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครที่มีผลงานทาง
โทรทัศน์

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดท่านจึงได้รับเลือกตั้ง และอะไรคือเงื่อนไขสำคัญ
ที่ทำให้ท่านชนะการเลือกตั้ง

1.2 บรรยากาศการแข่งขันในขณะนั้นมีลักษณะอย่างไร

1.3 ท่านเคยทำประโยชน์อะไรให้กับชุมชนบ้างหรือไม่ และสิ่งที่เคยทำมีส่วนช่วย
ให้ท่านได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.4 ท่านคิดว่าภูมิหลังด้านการศึกษาที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของท่านหรือไม่
อย่างไร

1.5 ท่านเป็นผู้สมัครในท้องถิ่น/จากต่างถิ่น คิดว่ามีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบ
คู่แข่งชั้นในประเด็นใดบ้าง และการเป็นผู้สมัครในท้องถิ่น/จากต่างถิ่น มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง
หรือไม่ อย่างไร

1.6 ท่านคิดว่าบุคลิกภาพของท่านด้านใดที่ดึงดูดใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้มากที่สุด
และบุคลิกภาพดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ท่านได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.7 ผลงานสำคัญของท่านคือผลงานใด และผลงานดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ท่าน
ได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.8 ท่านคิดว่าการเป็นนักร้อง/นักแสดง/ผู้ประกาศรายการโทรทัศน์/ผู้ประกาศข่าว
โทรทัศน์/ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ มีส่วนช่วยให้ท่านได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.9 ท่านมีบุคคลในครอบครัวทำงานการเมืองหรือไม่ บุคคลเหล่านั้นมีส่วนช่วยให้
ท่านได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.10 ท่านคิดว่าสถานภาพทางการเงินมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.11 ขณะนั้นพรรคการเมืองที่ท่านสังกัดได้รับการยอมรับจากประชาชนมากน้อย
เพียงใด และท่านคิดว่าการสังกัดพรรคการเมืองดังกล่าวมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของท่านหรือไม่
อย่างไร

1.12 ท่านได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้งมาก
น้อยเพียงใด ในรูปแบบใดบ้าง และคิดว่าการสนับสนุนของพรรคการเมืองมีส่วนช่วยให้ท่านได้รับ
เลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

1.13 เขตเลือกตั้งที่ท่านลงสมัครมีคุณลักษณะเด่นแตกต่างจากเขตเลือกตั้งอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร และเป็นเพราะท่านลงสมัครในเขตเลือกตั้งดังกล่าวหรือไม่ อย่างไรถึงทำให้ท่านได้รับเลือกตั้ง

2. แนวคำถามเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

2.1 เวลาที่ท่านหาเสียงท่านบอกอะไรกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะเหตุใดจึงบอกสิ่งนั้น

2.2 ท่านมีวิธีการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะบอกกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างไร

2.3 ท่านนำเสนอนโยบายใดในการหาเสียง เพราะเหตุใดจึงนำเสนอเสนอนโยบายนั้น และนโยบายที่ท่านนำเสนอมีความโดดเด่นมากน้อยเพียงใด เหมือนหรือแตกต่างจากนโยบายของคู่แข่ง

2.4 นโยบายที่คู่แข่งใช้ในการหาเสียงคืออะไร

2.5 ท่านได้หาเสียงโดยนำเสนอคุณสมบัติส่วนตัวของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงนำเสนอคุณสมบัติดังกล่าว และคู่แข่งนำเสนอคุณสมบัติส่วนตัวหรือไม่ อย่างไร

2.6 ท่านนำเสนอสิ่งใดมากกว่ากันระหว่างนโยบายกับคุณสมบัติส่วนตัว และเพราะเหตุใด

2.7 ท่านมีวิธีการหาเสียงอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเลือกใช้วิธีการนั้น

2.8 ท่านใช้หวัคะแนนด้วยหรือไม่ มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และท่านมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกหวัคะแนนอย่างไร

2.9 ท่านใช้วิธีการเดินพบปะประชาชนมากน้อยเพียงใด มีวิธีการใดในการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2.10 ท่านขึ้นเวทีปราศรัยมากน้อยเพียงใด และมีเทคนิคใดในการดึงดูดความสนใจและโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2.11 ท่านได้เข้าร่วมการอภิปรายมากน้อยเพียงใด มีหลักเกณฑ์การเลือกเข้าร่วมอภิปรายอย่างไร และมีการเตรียมตัวอย่างไร

2.12 ท่านใช้รถหาเสียงด้วยหรือไม่ มีการจัดตกแต่งรถหาเสียงอย่างไร รถหาเสียงของท่านมีสิ่งใดที่โดดเด่นเหนือรถหาเสียงของคู่แข่ง

2.13 ท่านได้เข้าร่วมงานประเพณีของชุมชนหรือไม่ และมีวิธีการขอคะแนนสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างไร

2.14 ท่านใช้แผ่นพับ แผ่นปลิวในการหาเสียงด้วยหรือไม่ และสื่อของท่านมีความโดดเด่นเหนือคู่แข่งหรือไม่ อย่างไร

- 2.15 ท่านใช้โปรสเตอร์ คัดเอาที่ป้ายผ้า ธง ในการหาเสียงด้วยหรือไม่ และสื่อของท่านมีความโดดเด่นเหนือคู่แข่งหรือไม่ อย่างไร
- 2.16 ท่านมีสื่อพิเศษอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ สื่อดังกล่าวได้รับความสนใจจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมากน้อยเพียงใด
- 2.17 ท่านมีการหาเสียงโดยใช้สื่อมวลชนหรือไม่ และใช้สื่อใด
- 2.18 ท่านเคยถูกนำเสนอนำเสนอในข่าวหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์/เคยตกเป็นข่าวทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ บ้างหรือไม่ และตกเป็นข่าวด้วยประเด็นใด
- 2.19 ท่านได้รับเชิญไปออกรายการโทรทัศน์บ้างหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงไป/ไม่ไปร่วมรายการโทรทัศน์ดังกล่าว
- 2.20 ท่านคิดว่าวิธีการหาเสียงใดที่ทำให้ท่านได้รับเลือกตั้ง
3. แนวคำถามเกี่ยวกับการดำรงรักษาสถานภาพการเป็น ส.ส.
- 3.1 ท่านใช้วิธีการใดในการรักษาคะแนนนิยมเพื่อให้ท่านได้รับการสนับสนุนจนชนะการเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา
- 3.2 หลังได้รับเลือกตั้งท่านได้ปรากฏกายต่อประชาชนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และท่านเลือกปรากฏกายต่อประชาชนด้วยวิธีการใด เพราะเหตุใดจึงเลือกวิธีการนั้น
- 3.3 ท่านได้ปรากฏตัวผ่านสื่อบ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และท่านใช้วิธีการใดจึงได้ปรากฏตัวผ่านสื่อ เพราะเหตุใดจึงเลือกใช้วิธีการนั้น
- 3.4 ระหว่างการหาเสียงท่านได้ให้คำมั่นสัญญากับประชาชนบ้างหรือไม่ เรื่องใด และท่านได้ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาหรือไม่ อย่างไร
- 3.5 อะไรคือผลงานที่โดดเด่นระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่ง และท่านใช้วิธีการใดในการบอกกล่าวให้ประชาชนทราบถึงการทำงานของท่าน
- 3.6 ท่านได้ทำงานอะไรให้กับท้องถิ่นบ้าง และมีวิธีการบอกกล่าวให้ประชาชนทราบอย่างไร
- 3.7 ท่านมีผลงานระดับชาติในเรื่องใดบ้าง และมีวิธีการบอกกล่าวให้ประชาชนทราบอย่างไร
- 3.8 ท่านใช้วิธีการใดในการหาเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งอีก
- 3.9 ท่านใช้วิธีการมีผู้ติดตามเวลาปฏิบัติภารกิจ เพื่อนำเสนอภาพการเป็นผู้ที่เหมาะสมจะอยู่ในตำแหน่งต่อไปในการหาเสียงหรือไม่ อย่างไร
- 3.10 ท่านได้สร้างสถานการณ์ให้ตนเองตกเป็นข่าวระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

3.11 ท่านใช้วิธีการตอกย้ำถึงผลงานที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงหรือไม่
อย่างไร

3.12 ท่านใช้การอ้างถึงความจำเป็นที่จะต้องได้รับเลือกตั้งในการหาเสียงหรือไม่
อย่างไร

3.13 ท่านมีวิธีการอย่างไรในการระมัดระวังไม่ให้มีข่าวลือเรื่องความประพฤติ และ
หากมีข่าวลือ ท่านมีวิธีการสยบข่าวลืออย่างไร

วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปรากฏการณ์การดำรงตำแหน่ง ส.ส. ของ
ผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ ดังนั้นเกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจึงมี 2 ประการ
ประการแรก คือ ต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานผ่านสื่อโทรทัศน์ในฐานะของนักร้อง นักแสดง
ผู้ประกาศรายการโทรทัศน์ ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ หรือผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ ด้านใดด้านหนึ่ง
หรือมีประสบการณ์การทำงานที่หลากหลาย อาทิ เป็นทั้งนักร้องและนักแสดง เป็นผู้ประกาศข่าว
โทรทัศน์และผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ เป็นต้น และประการที่สอง ต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับเลือกตั้งให้
ดำรงตำแหน่ง ส.ส. ในการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้นนักร้อง นักแสดง ผู้ประกาศรายการโทรทัศน์
ผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์ และผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง
หรือผู้มีชื่อเสียงที่ไม่ได้มีผลงานผ่านสื่อโทรทัศน์ อาทิ นักแสดงละครวิทยุ ผู้ประกาศข่าววิทยุ และ
ผู้ดำเนินรายการวิทยุ ที่ได้รับเลือกตั้ง จึงไม่ใช่กลุ่มที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารเพื่อตรวจสอบว่ามีผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์คนใดบ้าง
ที่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เพื่อค้นหาผู้ให้ข้อมูล ซึ่งพบว่านับตั้งแต่มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก
จนถึงการเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 มีผู้มีชื่อเสียงที่มีผลงานทางโทรทัศน์ได้รับเลือกตั้ง
เป็น ส.ส. จำนวน 11 คน จึงเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลของผู้วิจัย อันประกอบด้วย

1. นางเย็นจิตต์ ทรัพย์พัฒน์	ผู้ประกาศรายการโทรทัศน์และนักแสดง
2. นายสุเทพ วงศ์กำแหง	นักร้อง
3. นายอภิชาติ หาลำเจียก	นักแสดง
4. นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์	ผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์
5. นายจักรพันธ์ ยมจินดา	ผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์
6. นางสาวศันสนีย์ นาคพงศ์	ผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์
7. นายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง	นักร้องเพลงลูกกรุง

8. นายเอกพจน์ ปานแย้ม	นักร้องเพลงลูกทุ่ง
9. นายรณฤทธิ์ชัย คานเขต	นักแสดง
10. นางสาวจณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์	ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์
11. นายยุรพันธ์ ภมรมนตรี	นักร้อง นักแสดง และผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์

วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการแสวงหาทฤษฎีมูลฐาน (Grounded Theory) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่มีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบและจริงจัง มียุทธวิธีในการศึกษาที่ประกอบด้วยความยืดหยุ่นและอ่อนไหวไปตามบริบท ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล (Trustworthiness) โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ ไม่ปักใจเชื่อข้อมูลจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่ได้มา แต่ได้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ กัน (Data Triangulation) เพื่อให้ได้คำอธิบายในหลายๆ สภาพการณ์หลายๆ ช่วงเวลาและมิติต่างๆ กัน กล่าวคือ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนอย่างน้อยคนละ 2 ครั้ง และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละครั้งมาเปรียบเทียบกัน หากข้อมูลมีความขัดแย้งกัน ผู้วิจัยได้นำประเด็นนั้นกลับไปสัมภาษณ์ใหม่จนได้รับคำตอบที่น่าพอใจ รวมทั้งนำข้อมูลในประเด็นเดียวกันที่ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนตอบมาเทียบเคียงซึ่งกันและกันว่ามีความเหมือนหรือไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ เมื่อพบว่าข้อมูลในประเด็นเดียวกันของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้นำประเด็นนั้นกลับไปสัมภาษณ์ใหม่จนได้รับคำตอบที่น่าพอใจเช่นกัน อีกทั้งผู้วิจัยได้สืบสวนข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่ม (Investigation Triangulation) กล่าวคือ นอกจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลทั้ง 11 คนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลด้วย ได้แก่ ทีมงาน เลขานุการ ผู้ช่วย เครือญาติ หัวคะแนน และชาวบ้าน ตลอดจนได้ใช้มุมมองจากหลายๆ ทฤษฎี (Theoretical Triangulation) อันประกอบด้วย แนวคิดด้านเงื่อนไขที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง แนวคิดด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และแนวคิดด้านการรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตรวจสอบข้อมูลในขณะที่อยู่ในสนามวิจัยเพื่อยืนยันความจริงตามบริบท นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบข้อมูลจากหลายวิธีการวิจัย (Methodological Triangulation) กล่าวคือ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกต ร่วมกับการวิจัยเอกสาร โดยให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตมา

เปรียบเทียบกับข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร หากข้อมูลมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้นำประเด็นนั้นกลับไปสัมภาษณ์ใหม่จนได้คำตอบที่น่าพอใจ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลตั้งแต่อยู่ในสนามจนกระทั่งออกจากสนาม ด้วยการลดทอนขนาดข้อมูลดิบ (Data Reduction) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิจัยเอกสาร โดยเลือกเฟ้นเฉพาะจุดที่น่าสนใจ จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตั้งหัวข้อเรื่อง (Categories) และทำการลงรหัส (Code) เพื่อให้ผู้วิจัยรู้จักข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน จากนั้นผู้วิจัยได้หาความสัมพันธ์ของแต่ละหัวเรื่อง แยกเรื่องที่แตกต่างกัน นำมาทดสอบกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ และเขียนเป็นข้อสรุปชั่วคราว ซึ่งได้นำตัวอย่างข้อมูลมาแสดงประกอบเป็นหลักฐาน (Data Display) ในลักษณะของการเขียนเล่าเรื่อง (Narrative Text)³ โดยผู้วิจัยทำการทดสอบข้อสรุปชั่วคราวนี้ไปเรื่อยๆ ในแง่มุมต่างๆ จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว (Saturation) กล่าวคือผู้วิจัยสามารถสร้างข้อสรุปที่ครอบคลุมข้อมูลใหม่ได้ทั้งหมด ลำดับถัดมาผู้วิจัยได้สังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวเหล่านั้นให้เป็นบทสรุป พร้อมทั้งตรวจสอบยืนยันซ้ำด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าจนได้ผลสรุปที่ชัดเจนและมั่นคง (Conclusion and Verification) อันนำไปสู่การสร้างทฤษฎีมูลฐาน (Grounded Theory) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ระบุตัวแปรจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คือ เงื่อนไขภายในของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเงื่อนไขภายนอกของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คือ เนื้อหาสารรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และช่องทางการสื่อสาร

1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คือ การรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. กำหนดขอบเขตและความหมายของตัวแปร เพื่อให้ตัวแปรแนบสนิทกับข้อมูลที่ได้จากสนามวิจัย ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมสูงกว่า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การนิยามปฏิบัติการตัวแปร อาทิเช่น เงื่อนไขภายในของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ บารมี ภูมิหลังด้านการศึกษา สถานภาพทางการเงิน อาชีพ พื้นฐานทางการเมืองของบุคคลในครอบครัว บุคลิกภาพ และถิ่นกำเนิด ส่วนเงื่อนไขภายนอก หมายถึง คุณสมบัติอื่นที่นอกเหนือจากคุณสมบัติ

³ เรื่องเดียวกัน, น. 222-238.

ส่วนตัว ได้แก่ พรรคการเมืองที่สังกัด การสนับสนุนของพรรคการเมือง และเขตเลือกตั้งที่ลงสมัคร เป็นต้น

3. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจนมีความอิมตัว ทั้งจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกต ตลอดจนข้อมูลจากการวิจัยเอกสารมารวมกัน จากนั้นลงรหัสตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปร

4. จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามนิยามปฏิบัติการของแต่ละตัวแปรให้เป็นระเบียบ ซึ่งทำให้สามารถหยิบยกข้อมูลที่อยู่ในหมวดเดียวกันหรือเหมือนกันมาอธิบายตัวแปรที่วิจัยได้ เช่น รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตผู้ให้ข้อมูลทั้ง 11 คน ในประเด็นบารมีไว้ในหมวดเดียวกัน เพื่อใช้อธิบายตัวแปรบารมีตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

5. จัดระเบียบตัวแปรตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ต้องการค้นหาคำตอบ 2 ประเด็น คือ 1.1 เจื่อนไขภายในที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง และ 1.2 เจื่อนไขภายนอกที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง โดยประเด็นที่ 1.1 เจื่อนไขภายในที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง ยังประกอบด้วยประเด็นย่อยๆ อีก 7 ประเด็น คือ 1.1.1 บารมี 1.1.2 การเป็นผู้มีชื่อเสียงจากวงการโทรทัศน์ 1.1.3 การศึกษา 1.1.4 ถิ่นกำเนิด 1.1.5 บุคลิกภาพ 1.1.6 สถานภาพทางการเงิน และ 1.1.7 พื้นฐานทางการเมืองของบุคคลในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมไว้ในหมวดเดียวกันมาอธิบายแต่ละประเด็นตามลำดับดังกล่าว จนนำไปสู่ข้อสรุปของการค้นพบ โดยมีกรณีตัวอย่าง (Cases) สนับสนุนแต่ละประเด็น